

Невелина Попова

„Преимствата и предизвикателствата на късите форми“, Петя Александрова, Институт за изследване на изкуствата, БАН, 2019 г.

Във фокуса на книгата на Петя Александрова, както се вижда и от подзаглавието, са българските късометражни игрални филми, създадени след 1989 г. С посветеност и преданост Петя Александрова навлиза в една важна територия, която досега не е била изследвана систематично въпреки множеството епизодични анализи, най-често част от по-обща изследвания или като представяне на отделни филми. Тук за пръв път проблемите на този вид кино се поставят максимално всеобхватно и в дълбочина, от различни гледни точки. По пътищата си на филмов критик, журналист и преподавател Петя Александрова вече е натрупала достатъчно опит и професионална зрялост, за да може да разглежда късометражното кино като социокултурен феномен, в широкия диапазон между кинотеория и практика, в контекста на историческите промени и на конкретни социални и културни политики, през призмата на различни медийни стратегии, за да стигне до

За късометражното кино

обобщаващата критическа рефлексия. Целият текст е белязан от изключителна изследователска прецизност и авторска ангажираност с този тъй често пренебрегван вид кино, както и от вътрешната убеденост в смисъла на този труд. Навременна и актуална, следваща горещата следа на процесите, книгата запълва празнота в историята и теорията на българското кино, която може да „не се усеща като зейнала дупка, но липсата на системно и прегледно специализирано изследване е пропуск в експертното поле на екранните проучвания“.

Структурата на текста е много добре премислена, тя е спираловидна и постъпателно обхваща различните аспекти. За мен е особено ценно избистрянето на теоретичните понятия и определящите характеристики на независимите, експерименталните, алтернативните, авангардните и ъндърграунд филмите. Те неизбежно се припокриват и това определя честата им синонимна употреба. Специално бих отбелязала изясняването на „независимото кино“ в двете посоки – по отношение на производството/субсидирането и по отношение на естетическите търсения, предполагащи експеримент и новаторство. И съм съгласна с авторката, че понятието „частен филм“ е по-изчистено и честно, когато става въпрос за филми, произведени с частни средства, но попадащи в категорията на клишираната мейнстрийм продукция.

Историческият преглед на късометражното кино и паралелите с игралните полнометражни филми са част от мащаба на тази работа, изчерпателно е разработването на подглавите за екранизациите и филмите

омнибуси. Безспорен принос на изследването е многостранното разглеждане на филмите и авторите, които се утвърждават през последните две десетилетия. Тук Петя Александрова е в своята стихия. Тя навлиза в актуални процеси и тенденции, осмисля ги, прави смели паралели и стига да същностни обобщения. Актуалността и значимостта на това изследване за мен са безспорни. Късометражното кино е особено отворено за динамиката на глобалните процеси и новите комуникации. Петя Александрова доказва, че интернет пространството му предлага много повече възможности, отколкото традиционните форми на киноразпространение. Така събрани и представени, различните фестивали, съвременни форуми и платформи за кратки филми изграждат една достатъчно пълна картина на актуалната ситуация у нас и в света, характерна с постоянна промяна и неустойчивост.

Петя Александрова не крие своята привързаност към кратките форми като особено адекватни. Както и надеждата, че късометражното кино в бъдеще ще престане да бъде репетиция за полнометражни дебюти, а ще отстоява своите независими естетически територии и възможности за активен диалог със съвременния зрител. Самата книга е част от този несвършващ диалог. Тя носи не само богатството на натрупания опит, но и очакването на авторката – „ни повече, ни по-малко – най-сетне да се появи „нова вълна“ в младото българско кино“, която да обогати с радикални експерименти и чувствителни филми съвременния киноизказ, опазвайки и разширявайки духовните ни пространства.